

REVISTA ECONOMICĂ.

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC.

Organul oficial al „SOLIDARITĂȚII”, asociațiune de institute financiare ea însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „SOLIDARITATEA” sunt:

Agricola (Ecica), Agricola (Hunedoara), Agricola (Lugoș), Agricola (Sebeșul-săsesc), Albina, Ancora, Ardeleana, Arieșana, Armonia, Auraria, Aurora (Baia-mare), Avrigeana, Bănățana, Banca Poporală (Caransebeș), Banca Poporală (Dej), Banca Poporală, Arpașul-inf.) Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Bocșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de păstrare (Mercurea), Cassa de păstrare, (reuniune) (Săliște), Câmpiana, Cârțișoreana, Chiorana, Chisețeană, Codreana, Coârul (Buteni), Codru (Lupșa), Comuna, Concordia (T.-Uzdin), Concordia (Gh.rla), Cordiana, Coroana (Bistrița), Coryneana, Creditul, Crișana, Cugiereana, Decebal, Detunata, Doina, Drăganul, Dunăreana, Economia (Cohalm), Economul, Făgețana, Frăția, Frățietatea, Furnica, Geogeană, Gloria, Grănițerul, Hațegana, Insoțire de credit (Veștem), Institut de credit (Mehadia), Institut de credit (Gavoșdia), Isvorul, (Sângiorgiu), Isvorul (Sebeșul-inf.), Isvorul (Ighiu), Iulia, Lăpușana, Ligediana, Lipovana, Luceafărul, Lumina, Mărgineana, Mercur, Mielul, Minerva, Munteana (Corniareva), Murășiana, Murășanul, Maramurășana, Nădlăcana, Negoiul, Noiana, Olteana, Oraviciană, Orientul, Patria, Piatra, Plugarul (Săcădate), Poporul (Lugoș), Poporul (Săliște), Porumbăceana, Progresul, Reun. de impr. și păstrare (Iva-mare), Rîureana (Cap.-Mănăștur), Săcana, Sătmăreana, Sebeșana (Caransebeș), Sebeșana (Sebeșul-săsesc), Secășana, Selăgeana, Sentinela, Sylvania, Someșana, Speranța (Hosman), Steaua, Șercăiana, Șoimul (Uioara), Șoimul (Vașcău), Trărnăveana, Timișana, Tîbleşana, Unirea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul (Sănmărtin), Vulturul (Tășnad), Zărăndeană, Zărdneana, Zorile.

Abonamentul:

pe 1 an K 20—, pe 1/2 an K 10—

Redactor responsabil:

VASILE VLĂICU.

Taxa pentru inserțiuni:

de spațiul unui cm² câte 15 fileri.

Al VII-lea împrumut de războiu.

În 15 I. c. se începe subscripțiunea unui nou împrumut de războiu. Guvernul țării noastre se adresează cetățenilor săi, acum pentru a șaptea oară, și le cere să-i pună la dispoziție mijloacele financiare necesare pentru terminarea cu succes a războiului de apărare, pe care-l purtăm de mai bine de trei ani.

Împrejurările, între care se cere acest împrumut, sunt dintre cele mai prielnice. Situația militară și morală a monarhiei noastre poate nici când n'a fost atât de favorabilă, ca acum. Pe de altă parte, mijloacele materiale, de care dispun cetățenii ei, sunt la toate clasele sociale — cu singura excepție a funcționarismului — dintre cele mai abundente. Semnarea cu succes a împrumutului de războiu este deci absolut sigură.

Din parte-ne suntem încredințați, că băncile și publicul nostru românesc vor participa și la semnarea acestui nou împrumut de războiu, cu aceeași înțelegere și devotament, ca și în trecut. Astfel, poate nici nu ar mai fi nevoie de nici un fel de încurajare sau propagandă în scopul participării la subscriere. Dacă cu toate acestea o facem prin rândurile de față, este ca să lămurim și mai bine împrejurările și condițiunile noului împrumut și astfel să-i asigurăm succesul cel mai mare posibil.

Cu privire la siguranța împrumuturilor de războiu, ținem să remarcăm în prima linie faptul, că astăzi legenda, după care plasarea capitalului în astfel de împrumuturi nu ar fi așa bună

și sigură, ca plasamentele în alte valori, s'a distrus cu totul. Astăzi s'a documentat prin cei mai competenți, că statul are suficiente mijloace pentru suportarea sarcinilor de războiu și că se vor găsi destule căi și mijloace pentru replătirea acestor sarcini. Impozitul unic de avere, de care am amintit și noi adeseori în coloanele acestei reviste, este o garanție reală în privința asigurării împrumuturilor de războiu. Au spus-o aceasta aproape toți bărbații noștri de stat și toți economiștii și financierii de renume. Ba unul dintre dâșii, fostul ministru de finanțe, Teleszky, a declarat, că sub orice împrejurări, chiar dacă ar fi să sufere toate celelalte averi, împrumuturile de războiu necondiționat trebuiesc menținute.

Atragem mai departe atențiunea băncilor și publicului nostru asupra împrejurării — remarcată și de actualul ministru-președinte — cumcă la impozitele din viitor, averile plasate în împrumuturile de războiu vor fi mai favorizate. Asupra acestor valori se vor pune, ce e drept, sarcini, însă nu în aceeași măsură, ca asupra valorilor și averilor de altă natură. Deja la fasiunile de impozit de până acum s'a putut observa, că obligațiunile de războiu au trebuit arătate separat. Scopul este evident: privilegierea acestor efecte. Este, deci, un mare interes, pentru fiecare contribuabil, ar fi pregătit pentru orice împrejurări, plasându-și o parte din averea sa în împrumuturi de războiu.

Dar, abstracție făcând dela împrejurările remarcate în cele precedente, nu trebuie uitat, că împrumuturile de războiu, ca hârtii de valoare, au o rentabilitate cu mult mai bună, decât

alte valori similare. Emisiunea acum în curgere, pune în circulație două timpuri de obligațiuni. Unele cu dobândă fixă de 6% și cu cuponi Februar-August și altele cu dobândă de 5.5% cu cuponii Iunie-Decembrie. Cursul pentru cele dintâi este 96.10, iar pentru cele pe al doilea 91.25. Conziderând compenzațiile de interese, rentabilitatea ambelor acestor timpuri trece peste 6%. Afară de aceea, obligațiilor împrumutului de războiu li-s'au asigurat, de multă vreme, favoruri deosebite la luarea de avansuri (lombarduri) asupra lor. Mai departe, prin prospectul emisiunii prezente s'a acordat favorul, că cu obligațiunile acestui împrumut să se poată plăti impozitul de războiu. În acest scop, obligațiunile cu 6% se vor primi pe baza cursului de 96.63, iar cele de 5% cu cursul de 90.75, plus cametele curente. În urmare atât capitaliștii cât și întreprinzătorii își găsesc cel mai bun calcul în plasamentele împrumutului de războiu. Pentru capitaliștii se asigură o rentabilitate dintre cele mai favorabile, iar întreprinzătorilor, pe lângă rentabilitate, li-se dă puțința a obține ori și când avansuri eficiente pe efectele lor.

Din toate motivele espuse până aici, recomandăm băncilor noastre să semneze sume cât mai considerabile din noul împrumut. Le recomandăm mai departe, ca să îndemne și pe clienții lor a face asemenea. În cercul acestor din urmă, va fi bine, să facă propagandă cât mai extinsă și să lămurească special pe țărani noștri asupra avantajilor, ce le pot avea din subscrierea la noul împrumut de războiu, animându-i să participe în măsură cât mai mare la reușita acestui împrumut. Tot asemenea să facă și față de întreprinzătorii români, cari deși mai puțini, dar aproape fără excepție au profitat din stările de războiu. Urmând astfel ne îndeplinim datorințele față de noi înșine și față de patrie, pentru care poporul nostru în aceste vremuri grele a adus enorme jertfe de sânge și avere. Jertfele acestea să le continuăm până în sfârșit, în firma credință, că ne vor fi răsplătite cu o soartă mai bună.

Adausele de scumpete.

Articolul nostru: «Băncile și funcționarii în fața scumpetei», publicat în Nrul 35 al «Revistei Economice», după informațiuni, ce avem din diferite părți, nu a rămas fără răsunet. Multe din băncile noastre au luat sub revizie adausele de scumpete, acordate funcționarilor lor, și au făcut corecturile reclamate de împrejurările grele de existență din zilele acestea. Astfel adausele de scumpete, azi în ființă, variază

între 40 și 80% a salarelor din trecut. Ele s'au acordat amăsurat puterilor singuraticelor instituite și relațiilor familiare ale diferiților funcționari. Prin această nouă regulare a adauselor de scumpete, soartea celor mai mulți dintre funcționarii băncilor noastre s'a mai ușurat.

Dar, dupăcum ni-se raportează, pe lângă toate insistențele ce s'au făcut, și cu toată îndreptățirea cauzei lor, mai sunt încă unele instituite, puține de altfel, care nu au făcut încă tot ce le este de datorință să facă pentru funcționarii, ce le servesc. Din acest motiv ne vedem azi îndemnați a reveni din nou asupra acestei chestiuni și a insistă pentru rezolvirea echitabilă a ei.

* * *

În scrisesele noastre de până acum relativ la acest obiect, am căutat să ținem o cumpănă dreaptă între interesele institutelor noastre pe deoparte, și interesele funcționarilor lor pe de altă parte. Am arătat, că scumpetea este atât de mare, încât e o imposibilitate a pretinde sau a aștepta, ca băncile noastre să dea astfel de adause, care să contrabalanseze întru toate prețurile extrem de urcate și să asigure funcționarilor noștri modul de traiu, ce l-au urmat înainte de erumperea războiului. Căci, dacă ar fi ca adausele de scumpete să ajungă proporția prețurilor de azi, pentru acest scop nu ar fi suficiente nici chiar sute de procente dela salarele fundamentale. Pentru așa ceva băncile noastre nu au putere. Ba cele mai multe dintre ele nu sunt în stare să facă pentru funcționarii lor, nici măcar aceea ce au făcut unele bănci străine, care au stabilit adausele de scumpete între 100 și 200% a salarelor dinainte de războiu. Dar, când recunoaștem toate acestea, așteptăm, ca în schimb băncile noastre să facă tot ce le stă în puțință, și să ușureze, prin toate mijloacele date, situația dificilă, în care au ajuns funcționarii din cauza scumpetei enorme. Așteptăm să le acorde astfel de adause de scumpete, cari să le asigure cel puțin strictul necesar de existență. Or, acest minimum, — am zis și repetăm astăzi din nou, — trebuie să li-se acorde, chiar cu rizicul, că profitul anual al băncilor noastre s'ar reduce. Din cauza adauselor de scumpete, suntem siguri, nimenea nu va putea face cap de acuză conducerii băncilor noastre, dacă profiturile vor fi mai reduse. Ori cine trebuie să înțeleagă, că avem datorință morală să nu lăsăm în mizerie și desperare pe aceia, cari cu devotamentul și truda lor au contribuit în trecut, ca mulți, foarte mulți dintre cei ce azi au în mâna lor soartea funcționarilor de bănci, să incasseze atâtea și atâtea dividende și tantieme frumoase.

Avem cunoștință, că alte instituțiuni și corporațiuni românești au venit în ajutorul funcționarilor lor chiar cu rizicul de a se atinge de capitaluri. Institutelor noastre financiare nimenea nu le cere aceasta, ci tot ce li-se cere este, să vină în ajutorul funcționarilor, chiar cu rizicul de a-și reduce profitul. Noi însă suntem ferm convinși, că așa de departe nu va ajunge nici una dintre băncile noastre. Mulțămăta bilanțurilor lor solide din trecut, băncile române încassează azi mulțime de camete restante nebilanțate, cari le vor ajuta să-și mențină profiturile din trecut și să satisfacă și cerințelor juste ale funcționarilor lor. Dividendele, aproape ca sigur, nu se vor reduce. În cazul cel mai puțin favorabil, vor rămâne fondurile de rezervă cu dotații mai mici, ca în alți ani.

Motivele, ce ne fac să insistăm, ca institutele noastre, cari nu au satisfăcut nici minimului lor de datorințe față de funcționari, să satisfacă fără întârziere, sunt destul de lămurite. Ori ce cuvânt mai mult e de prisos. De aceea rugăm băncile noastre, cari nu au făcut aceasta până acuma, să urce adausele de scumpete pe seama funcționarilor lor și să le vie și pe altă cale în ajutor, așa dupăcum am propus și în articolele noastre precedente. Astfel funcționarii vor putea fi foarte mult ajutați, dacă băncile vor procura pe seama lor anumite articole de traiu, dându-le puțină a replăți contravaloarea în rate și fără camete. Funcționarilor publici în special, pe această cale li-s'a ajutat mai mult. Să se facă deci și la noi astfel și să dăm dovadă de toată bunăvoința față de funcționarii noștri, cari s'au jertfit și se jertfesc pentru progresul institutelor românești și cari tocmai acum, în timpurile acestea grele, trebuie să provadă și lucrurile colegilor lor, duși pe câmpul de războiu. Iar dacă vom fi capabili de toată bunăvoința, de sigur vom găsi modalitățile cele mai bune de a nu-i lăsa în suferință și mizerie.

Câteva reflexiuni la chestiunea valutei.

În cercurile financiare actualul nostru ministru de finanțe este cunoscut ca un bărbat, care e în stare să isprăvească totdeauna aceea, de ce se apucă. Astfel nu e nemotivată speranța generală, că chestiunea valutei o va regula mai curând sau mai târziu, dar cu siguranță.

Pe lângă scumpetea cea mare de astăzi însă este prea firesc lucru, că a scăzut și puterea de cumpărare a banilor, din care cauză problema reducerii scumpetei ni se înfățișează totdeauna alături de aceea a regulării valutei. Una dintre condițiile principale la deslegarea norocoasă a problemei valutei este, ca lumea să nu mai târguiască nebunește astfel de lucruri, de cari nu are trebuință neapărată, ci să

se mulțamească tot omul cu procurarea lucrurilor strict indispensabile. Ori-ce articol, pe care îl cumpărăm fără să ne acopere o trebuință neapărată, îl răpim dinaintea acelora, cari de sigur nu-i pot suferi lipsa.

Compoziția materiilor brute, procurarea și prelucrarea acestora este împreună azi cu spese urcate și ce e mai mult, pe lângă prețurile scumpe se mai adaugă și necazul, că nu ne mai stau la dispoziție în cantități atât de abundente și în variație atât de mare ca altă dată. De aceea ni se impune principiul cruțării celei mai severe posibile, care pretinde să cumpărăm numai atunci și numai aceea, ce ne trebuie necondiționat. Cine nu procedează astfel, contribuie însuși la potențarea scumpetei și la reducerea puterii de cumpărare a banilor.

Toată lumea sperează însă, că stările proaste de astăzi nu vor putea dura în veci. Chiar inimicii noștri trebuie să recunoască în sfârșit, că puterile centrale nu pot fi răpuse nici pe teren militar, nici pe teren economic și astfel înzadar mai varsă sângele popoarelor spre scopurile acestea irealizabile. Lumea crede și sperează, că valurile furtunoase de astăzi vor fi urmate de ani de zile senine, când totul și toate vor reveni încetul cu încetul în ogașa obicinuită, iar pe teren economic vor urma, precum vor trebui să urmeze, vremuri mai bune.

Aceste timpuri ne vor aduce progres pe toate terenele vieții economice, vor potența circulațiunea bunurilor, vor mări importul și exportul și se înțelege de sine, că prețurile de astăzi nu se vor mai putea menține, ci vor trebui să cază la nivelul normal. Urmarea va fi atunci, că și bunul nostru de circulațiune, banul, încă își va recăpăta forța sa de cumpărare, adică pentru banii noștri vom putea căpăta atunci mai mult decât aceea, ce căpătăm astăzi.

Astfel, dacă nu ne vom risipi astăzi banii pe lucruri de prisos, pe articole de comoditate și de lux, ci dacă procedăm cu prevederea trebuincioasă, cuviincioasă și potrivită timpurilor serioase, prin care trecem, atunci la vremea sa pentru aceiași bani, pentru cari astăzi abia putem cumpăra cu mare greu o nimica toată, la timpul său, cu revenirea zilelor mai frumoase și mai senine, vom putea cumpăra ceva cu mult mai bun și cu mult mai mult. Astfel tot omul, care își fructifică banii de azi în mod corâspunzător pentru timpurile de mai târziu, procedează corect și amăsurat intereselor sale private financiare economice. Sub fructificare corâspunzătoare înțelegem, că omul are să urmeze cu prevedere și să-și plaseze capitalurile sale astfel, ca la bătrânețe să-i facă lui însuși, iar în caz de moarte, să facă familiei lui *serviciile trebuincioase*.

Banca generală de asigurare, societate pe acții în Sibiiu contractează asigurări de viață nu numai cu plățirea premiilor în rate anuale (an de an), ci contractează și astfel de asigurări de viață, la cari premiile se plătesc *odată pentru totdeauna*. În modul acesta toți cei-ce dispun de un capital liber mai mare, sau cei ce dispun de un oarecare capital, pe care îl pot detașa cu ușurință din averea lor, se pot scăpa odată pentru totdeauna de grija plățirii premiilor an de an, dacă contractează la «Banca» de asigurare o astfel de poliță, al cărei premiu să îl plătească dinainte pentru toată durata asigurării. Prin plățirea în felul acesta se obține și favorul, că omul se pune în siguranță față de eventualitatea de a-și investi capitalul într-o afacere, care momentan se arată mult promițătoare, dar mai târziu se continuă cu eventuale

perderi. Banca generală de asigurare calculează dinainte împrejurarea plății odată pentru totdeauna și astfel premiile sunt în mod corăspunzător mai ieftine decât în cazul plăților anuale. Dacă contractăm o astfel de asigurare, am obținut un capital sigur pentru bătrânețe, respective un capital, pe care familia noastră îl primește poate cu mult mai curând decât l-am fi primit noi înși-ne între împrejurări mai norocoase, dacă am mai fi avut zile de traiu.

În chipul acesta deponentul de capital, adevărat partida asigurată își dublică capitalul, iar familia lui are avantajul de a *reprimi momentan toată suma asigurată*, îndată-ce se ivește împrejurarea grea a morții aceluia, care a susținut familia.

Familia asigurată își primește deci nu numai banii depuși crescuți cu interesele lor, ci primește însuș capitalul asigurat întreg, un capital, pe care o bancă de economii abia l-ar fi plătit numai după mulți ani de zile, așadară un capital, care ar fi trebuit să mai zacă încă vreme îndelungată spre fructificare pentru a putea ajunge mărimea sumei asigurate.

Și încă ceva. Pe lângă puterea de cumpărare redusă a banilor de astăzi, o astfel de asigurare mai are și avantajul, că astăzi depunem un capital provăzut cu o mică forță de cumpărare, iar la timpul său, la revenirea zilelor mai norocoase și mai senine, pe cari dorim și chiar vrem să le ajungem în deplină sănătate, vom reprimi un capital cu mult mai valoros, care va dispune de o forță, de o capacitate deplină de cumpărare.

Restrângerea circulației imobiliilor.

Ordonanța guvernului, privitoare la circulația imobiliilor, cu care ne-am ocupat în ultimii noștri doi numeri, deși dispozițiile ei sunt excepțional de radicale și oneroase pentru o însemnată parte a populațiunii, a fost foarte puțin comentată de presa din țară. Nu s'a ocupat cu ea nici chiar presa compatrioților noștri Sași, care, în trecut nici când nu întrelăsă a aprecia, din punctul de vedere specific săsesc, orice dispoziție legislativă, guvernială sau administrativă, prin cari mai mult ori mai puțin erau ori păreau atinse și interese ale populațiunii săsești. Să însemneze tăcerea aceasta aprobarea dispozițiilor cuprinse în ordonanță, ca unele, cari eventual vor putea contribui la conservarea, dacă nu chiar la înmulțirea proprietății imobiliare la compatrioții noștri Sași?

O apreciere mai amănunțită, sau mai bine zis o critică a ordonanței guvernului privitoare la circulația imobiliilor, a apărut, pe cât știm, numai în «Pester Lloyd», Nr. dela 6 crt., din peana cons. de curte Dr. Aurel Egry (Engel). Într'un articol de preste trei coloane publicat la loc de frunte, distinsul jurist și totodată jurisconsult al «Centralei institutelor de bani», combate cu argumente puternice ordonanța guvernului, arată anomaliiile, ce le crează și cere, de încheiere, deadreptul abrogarea ei.

În expunerile sale Dr. Egry ne spune, înainte de toate, ceace rezultă, de altfel destul de evident din dispozițiile ordonanței, că aprobarea vânzărilor de imobile din partea autorităților guvernului se cere «pentru a împedecă trecerea proprietăților rurale și forestiere în mâni nedorite din punct de vedere național», lucru asupra căruia Dr. Engel nu stăruie mai deaproape, căci precum se vede îl aproabă fără rezervă. Excepționează însă autorul, că dispoziții atât

de importante, de cari este legat și un fel de drept de expropriare al statului s'au luat din partea guvernului pe calea ordonanței, care nu are nici o bază legală, în loc de a se fi adus pe cale legislativă. În special combate Dr. Egry § 5 al ordonanței, care asigură ministrului agriculturii dreptul de expropriare asupra imobiliilor puse în vânzare. Paragraful acesta, precum se știe, conține dispoziția, că în caz când o vânzare nu ar primi aprobarea autorităților, vânzătorul este obligat să cedeze imobiliile. Contra bani gata statului ori persoanei deznimate de ministrul agriculturii. Ca însuși statul să intervină, ca cumpărător, a unor realități puse în vânzare — zice Dr. Egry — mai este, încâtva admisibil; dar ca el să fie în drept a pune în locul său, *pe o a treia persoană*, este o dispoziție, care n'ar fi permis să se treacă nici în lege și în nici un fel de ordonanță, fiindcă deschide uși largi, deoparte protecției, iar de altă parte suspușionărilor eventual neîntemeiate. Să nu se uite apoi, că, cu toată puterea discreționară, ce-i revine statului și organelor lui în baza ordonanței, toate așteptările totuș nu vor putea fi satisfăcute și se vor provocă continuu adânci nemulțămiri în sinul celorce nu vor fi împărtașiți de protecția statului.

O dispoziție ciudată a ordonanței este următoarea: dacă ministrul uzează de dreptul de a acuirea imobiliile pentru stat sau pentru o a treia persoană, dar află că contravaloarea realităților, stipulată în contract nu corăspunde valorii realităților, atunci este îndreptățit a dispune să se facă o prețuire judecătorească și *proprietarul imobiliilor este obligat a le cedă pe acestea contra prețului fixat judecătorește*. Dispoziția aceasta este o nedreptate din cele mai strigătoare. Cineva d. ex. este aplicat a-și vinde imobiliile, moșia cu K 100,000, fiindcă cu suma aceasta își poate plăti datoriile sau își poate întemeia o altă existență ori își poate cumpără o altă moșie. Vine acum statul și îl oprește să-și vândă moșia. Este un amestec grav acesta în o afacere particulară a cetățeanului, dar se poate ev. justifică cu considerații mai înalte. Statul însă merge mai departe; nu se mulțamește, că oprește vânzarea imobiliilor la acela, pe care proprietarul l-a găsit ca reflectant și cu care a căzut de acord asupra prețului, ci silește pe proprietar să-și vândă moșia la stat sau chiar unei a treia persoane, deznimată de stat. Dacă acum vânzătorul ar primi, dela stat sau dela persoana patronată de el, acelaș preț pentru moșie, ca celce eră să-l primească dela cumărătorul avut întâiu în vedere, atunci nu ar putea fi vorba de nici o nedreptate. Dar este absolut nejustificabil, ca cineva, care a fost aplicat a-și vinde moșia cu K 100,000 — să fie constrâns a vinde aceiași moșie cu K 50,000, cu prețul jumătate, statului sau unei alte persoane. Că prețul fixat judecătorește este mai mic, decât cel stipulat în contract, este aici cu totul irelevant, pentrucă omul nicicând n'a voit să vândă mai ieftin, poate nici nu a putut-o face aceasta fără periclitarea echilibrului său economic. Este cu totul neadmisibil a așteptă astfel de sacrificiu dela particulari. Dar cu atât mai imposibil este a admite, ca faptul încheierii unui contract, ce nu primește aprobarea autorităților, să poată ajunge o clucă de șoareci, în care să rămână prinsă moșia vânzătorului cu un preț mai redus, decât acela, cu care a voit să o vândă. Cea mai imediată consecuență a unei astfel de dispoziții va fi, că cu excepțiunea persoanelor, a căroră trecere și vază eschide din capul locului primejdia neaprobării contractului încheiat, în ținuturile nordice și ardelenale țării nimeni nu se va cuteză să încheie contracte de vânzare-cumpărare despre imobili,

înainte de a se fi asigurat prealabil, că târgul încheiat va fi și aprobat. Iar aceasta duce la oprirea ori cărei circulații a imobilelor în ținuturile nordice și ardelenale ale țării, lucru, ce abia este de crezut să fi fost intenția guvernului.

După toate acestea Dr. Egry ajunge la concluziunea, că chestiunea circulației imobilelor poate fi rezolvată în mod mulțămitor numai pe cale legislativă și care ca și până atunci dispozițiile ordonanței privitoare la circulația imobilelor să fie abrogate.

Educația economică a preoților.¹

S'a făcut multă vorbă despre sesiunile preoțești, cari, zic unii, ar fi bine de s'ar vinde și astfel s'ar întemeia un fond, ce în aceeași măsură să învrednicească pe toți slujitorii altarelor noastre. Dacă dorința asta a unor bărbați, ce judecă lucrurile prea superficial, s'ar intruchipă — nebună greșală s'ar împlini. Căci de așa natură ne sunt vremile și împrejurările încât nu desființate, ci înadite trebuie legăturile dintre preoți și poporeni. Iar prin faptul, că preotul s'ar văduvi de pământ, poate s'ar ajunge aceea, ca nimbul lui de „domn“ să crească, în schimb însă — ar scădea legătura plină de respect, dar și de adâncă încredere și înțelegere a tuturor nevoilor, legătură sfântă, ce este între părintele și fiul, cari au aceleași indeletniciri de traiu. S'ar îngreuiă foarte rolul pastoral al preotului, și în urma acestuia — câte rele nu s'ar încuibă în rândurile parochienilor!

Dar răul cel mai mare ar fi, că s'ar pierde una din condițiile, ca preotul nostru să fie, ceea ce glasul vremilor pretinde să fie. Imi trece pe dinaintea ochilor sufletești paragina din gospodăria neamului nostru, care paragină — singuri preoții ar fi în stare să o șteargă, urnindu-ne pe largul drum al propășirii economice. Ar fi rău, deoarece azi puțini sunt, povățuitori buni, pentru că:

Indrumător cum vrei să fii
Când singur drumul nu îl știi?

(Gorki).

Azi nu sunt; iar dacă nu sunt — nu e vina lor, ci a unui neam întreg, care dela opincă pân' la vladică neam de plugari fiind, pentru treburile lui plugărești avut-a mai puțină grijă, mai slab îndemn de prețuire, mai nepricepută nepăsare. Dar vor să fie; dovadă-mi sunt atâți preoți, cari din imbold propriu și-au făcut ograda și gospodăria lor, unde cu dobândă ar putea pelegriță credincioșii noștri din toate zările, ce îi ascund.

Din imbold propriu! Gândiți-vă la un tânăr preot ce se aciuiază într'un sat oarecare, unde nu are pe nimeni să-l povățuească, pe nimeni să-l ajutore. Câtă amărăciune, cât sbucium, câtă orbăcăială până să-și infiripe și el un rost gospodăresc! De ce? Sigur, pentru că sunt grele începăturile; dar ele sunt grele îndeosebi atunci, când îți lipsești priceperea pentru pornirea lor. Iar în sf. teologie, prea puțină importanță s'a dat și părții acesteia de viață, dela care mult atârnă și felul vietii celeilalte, al celei sufletești.

Nu mă îndoiesc, că și conducătorii sf. noastre biserici înțeleg nevoia de a se familiariza generațiile, ce vor veni, de preoți, mai bine mai temeinic cu problemele economice multe la număr și la fel. Poate

¹ Reproducem din calendarul partidului pe 1918 acest frumos articol, scris de dl P. Grecu, student la academia agricolă din Magyar-Ovár.

nu li-e străin nici gândul, ca ridicându-se la teologiile ortodoxe la 4 ani timpul de studiu, anul cel din urmă să fie închinat în partea covârșitoare problemelor de natura asta, și altora, ce stau în legătură organică cu dănsese, ca juridice, sociale etc.

Cum să se familiarizeze, însă în ce chip? Așa, că li-se dă un profesor cu cunoștințe speciale economice, care să-și nenorocească plămânile în chinul de a le trezi dragostea pentru părțile de viață, ce atâta li va da de furcă mâne? — Și asta — dar atâta nu e de ajuns! O deslegare norocită i-s'ar da problemei acesteia, numai așa, dacă povețele spuse cu graiul, se vor vădi prin icoanele grăitoare mai la înțeles voinței din o gospodărie model așezată în, sau în apropierea orașului cu școală teologică. Nu mă cugat la o înghebare gospodărească deosebită, ci la una a cărei temelie să fie o sesiune parochială (atâta pământ), așa cum va fi și acelora, de dragul cărora s'a întemeiat. Iar în cadrul ei, sau pe lângă ea — un câmp de experimentare pentru soiurile de cereale, de plante economice, industriale ș. a., soiuri câștigate sau din alte părți sau în gospodăria însăși. Și nu va trebui să se uite nici de grădina menită nobilitării plantelor economice — lucru de așa mare însemnătate azi, când la toate răspântiile se strigă „producție mai mare!“

Așa numai ar fi bine! să se familiarizeze cu toate astea, pentru ca și ei să le facă în satul lor sărac, căci numai așa vor putea învăța fii sufletești cu temeinic. Iar interesele mari ale neamului cer, poruncesc să se facă așa.

Par'că mă uit în oborul unui preot de mâne. Mașini agricole de sistemul cel mai nou, cu mult mai bune, și poate nici mai scumpe ca cele vechi, vite alese ținute în grajduri igienice, curate pe din lăuntru și apoi pe dinafară, gunoi bine grijit în afundătură betonată, alătura fantăna pentru primirea mustului și altele enorm de multe întocmiri, cari îți fac inima să-ți rădă de fericire.

Par' că-l văd pe tânărul preot, ca conducător al câmpului de experimentare. An de an cu îndărătnicie dăcică probează dintre multele soiuri nobilitate de cereale, cari s'ar dovedi între împrejurările specifice de soi, clima ș. a. ale satului său. Câte desamăgiri, câtă muncă irosită degeaba. Dar a dat totuș de unul, și acesta ridică recolta jugăr de jugăr numai cu o majă. Se gândește însă, că în satul lui se seamănă 1000 jugăre, deci o mie măji sau (cu prețul de azi) 50,000 coroane, avere câștigată pe urma muncii tale de fericit și adevărat părinte. Se întâlnește cu colegii din satele învecinate, cu cari sate se susține câmpul amintit, căci poate prea greu i-ar fi numai satului său — și ți-e drag să-i asculti ce edificatori vorbesc. Unde sunt tânguelile și în sus, și în jos, ce vă erau nedespărțite până ieri? Au pierit ca întunerecul la ivirea luminei.

Și ce aud! Dintre sunetele de *atari domni* părinți, cari muncesc în umbra satelor, săvârșesc acolo minunate fapte răsplătite prin mângâierea, ce li-o dă sufletul împăcat, că au făcut bine — s'a ridicat unul, a produs nouă soiuri, cari îi înveșnesc și numele și isvoare de câștig nevisate îi aduc.

Nu visez; Vorbesc din realitate ce am văzut-o în alte zări, și care poate fi și la noi. Deci să nu vă scăpați de sesiuni dragi preoți, ci să le învățați cum să le munciți rațional ca să puteți fi pildă vie poporului, ce atunci cu mai multă căldură se va alipi și de voi și de sfânta noastră biserică, pe care vânturi turbate caută să o dărâme.

Așa; și v'ați făcut un bine vouă înșivă, v'ați ușurat soarta de greul căreia se plâng uni cu prea puțină demnitate. Așa; și ați făcut un bine și neamului din care v'ați ridicat și trebuie să-l slujească orice fiu *de oameni* al său.

„Pentru înmulțirea roadelor pământului“.

— Lucrări în ajunul iernii. —

Cu prilejul slujbelor bisericești auzim întotdeauna, la liturgie, pe preot invocând, între altele, și aceste cuvinte: «*Pentru înmulțirea roadelor pământului și pentru timpuri cu pace, Domnului să ne rugăm!*»!

În aceste împrejurări critice nici nu avem mai mare trebuință decât de: *roade multe* și de *pace*.

Le cerem, mai ales acum, aceste două lucruri, cu multă ardoare și e bine să le cerem dela Dumnezeu neîntrerupt.

Dar atâta numai nu e de ajuns. Îndeosebi, în ce privește înmulțirea roadelor pământului, munca omului trebuie să se unească cu darul lui Dumnezeu.

Roadă multe nu se pot obține decât pe urma multor lucrări obositoare și cu pricepere făcute.

Și lumea din zilele noastre a perfecționat foarte mult, în unele țări și în parte și la noi, diferitele lucrări economice pentru a storce pământului roade cât mai bogate.

Pentru acest scop s'a introdus *comassarea* hotărârilor, pentru acest scop se face întrebuițare tot mai mult de economie fără a mai lăsa ogor (*economia schimbătoare* sau *rotativă*), pentru acest scop se ține seamă tot mai bine de *gunoarea* pământului și celelalte lucrări economice foarte număroase, cari toate trebuie făcute la timp și în împrejurări potrivite.

Nu e timpul acum de a face schimbări multe și mari în rostul economiei. Înnoirile hotărâtoare se vor putea face după război, când puterile de lucru, de prezent în serviciul patriei, vor reveni iarăș la ocupațiunile lor obicinuite.

Un lucru însă se poate face și trebuie făcut, mai ales acum, tocmai pentru că îl reclamă împrejurările deosebit de grele prin cari trecem, având să sporim prin el roada câmpurilor noastre.

Această sporire a roadelor pământului o reclamă însăși interesele binepricepute ale plugăriei, plătindu-se acum ca niciodată, tot ce ea produce; de altă parte însă o reclamă interesele mari ale țării, pentru purtarea cu sorți de izbândă a războiului.

*

Lucrările asupra cărora voim să atragem, cu acest prilej, luarea aminte a cetitorilor noștri sunt cele din urmă lucrări de plugărie în cursul anului și se fac, cu mult folos, în pragul iernii, când celelalte lucrări din câmp s'au încheiat.

Aceste lucrări sunt *arăturile de toamna pentru semănăturile de primăvară, săpatul grădinilor de legume, facerea gropilor pentru transplantarea pomilor și rigolarea terenului pentru înoirea viilor*.

Toate aceste lucrări sunt puțin obicinuite la noi și îndeplinirea lor nu o putem îndestul recomanda plugarilor noștri, pentru sporirea roadelor.

Arăturile de toamnă le facem totdeauna adânci, cu scop ca peste iarnă pământul să fie expus înghe-

țului și gerului, prin ceea ce el se mărunțește și îmbunătățește și apoi primăvara de obicei îi este de ajuns numai o arătură ușoară, mai pe deasupra.

Pentru plantele prășitoare (de săpă) și cu rădăcini lungi se ară totdeauna mai adânc, decât pentru cereale. De aceea este bine ca pentru plantele cu rădăcini lungi să facem totdeauna arături adânci din toamnă.

Prin arătura de toamnă, cum am mai zis, se înlesnește lucrarea gerului asupra pământului. Gerul mărunțește mai bine decât orice unealtă sau mașină bruzii rămași la arat. Gerul înlesnește și descompunerea petrilor și formarea materiilor hrănitore pe seama plantelor.

Prin arătura de toamnă prindem și păstrăm în pământ umezeala din zăpadă. Și cu toate aceste pământul arat toamna se svântă și se poate semăna primăvara mai curând decât altul rămas nearat.

La arătura de toamnă apa pătrunde în pământ, de unde primăvara nu poate ieși iarăș la suprafață, și astfel pământul nu se svântă.

Cu pământul nearat se întâmplă altfel. Apa rămâne bălțuită pe el și nu poate intra la adâncime, din cauza, că pământul e tare și îndesat. Apoi apa, care a și pătruns în pământ, se ridică iarăș cu înlesnire la suprafață, prin niște țevi fine, numite țevi capilare, cari totdeauna se află în pământul nelucrat. Astfel, deodată cu svântarea la suprafață a pământului nelucrat, se pierde și o mare parte din apa care a intrat mai adânc în pământ.

Foloasele mari ale arătorei de toamnă se văd mai bine în anii secetoși; deoarece, în locurile arate de toamna, plantele sufer mai puțin și mai târziu de secetă, decât în acelea, cari au fost arate numai primăvara.

În sfârșit pământul arat toamna se poate pregăti primăvara pentru semănat și numai cu grapa ori cu, așa numitele, scormonitoare; iar prin aceasta facem economie de timp și păstrăm umezeala pământului.

Aceste sunt motivele pentru cari sfătuim plugăriea noastră, *să are, acum în ajunul iernii, cât se poate de adânc, toate locurile pe cari va avea să le samene la primăvară*.

*

Altă lucrare, care se poate și trebuie făcută acum în ajunul iernii este *săpatul grădinilor de legume*.

Cine nu știe, că grădinile plugarilor noștri sunt în mare parte necultivate sau cel puțin rău cultivate?

Scumpetea legumelor, de tot felul, din acest an, va fi poate un îndemn, ca orice om care dispune, de un petec de grădină, să o cultive cu mai multă îngrijire decât până aci.

Dar este, pe cât știm, și un ordin mai înalt, prin care se impune tuturor să-și cultive cât mai bine grădina pe viitor. Se pune în vedere, chiar o controlă și pedeapsă pentru cei ce și-ar lăsa grădina în știrea Domnului.

Iată ce ne îndeamnă să dăm câteva povețe și pentru săpatul grădinilor, acum în ajunul iernii.

Prin săpatul de toamna al grădinilor se ajunge acelaș scop ca și prin aratul de toamnă. Grădina săpată de toamna dă roade mai îmbelșugate decât cea săpată numai primăvara. Dar acum, după ce s'au cam sfârșit cele mai multe lucrări economice, plugarii pot mai cu înlesnire să dea puțină atențiune și grădinilor. În tot cazul au mai mult timp la în-

demână pentru săpatul grădinei, decât primăvara, când lucrările încep dintr-o dată a se îngrămădi așa că omul nu mai știe unde-i stă capul.

Prin săpatul de toamnă se scot la suprafață mulțime de insecte și omide, cari per de frig sau altfel.

Săpatul grădinei se face cu hârlețul (arșeul).

Gunoiul trebuie astfel potrivit în pământ, ca rădăcinile plantelor ce le cultivăm să ajungă la el cu înlesnire. În caz contrar plantele n'ar avea nici un folos de gunoiul dat pământului.

Grădina trebuie să fie împărțită în table.

Înainte de a ne apuca de săpatul unei table trebuie întinsă pe de marginile ei o sfoară, ca aceste să iese drepte. La partea tablei unde începem săpătura, facem un șanț de 30 cm. adânc și 30 cm. lat, împrăștiind pământul scos, deopotrivă, pe tablă. După această lucrare începem săparea tablei, făcând săpătura tot ta aceeaș adâncime și aruncând acum pământul din al doilea șanț în cel dintâiu. Facem deci șanț după șanț, potrivit ca ele să fie asemenea de adânci și largi. Prin această lucrare pământul se întoarce și amestecă pe deplin. Totodată se îndepărtează din el petri, rădăcini, burueni ș. a. Înspre sfârșitul tablei șanțurile se fac tot mai înguste, nu însă mai puțin adânci, iar la sfârșitul săpăturii ele dispar.

Dacă vom ca toate șanțurile să fie la fel de adânci și de largi, dela început până la sfârșit, pământul scos din șanțul întâi nu se împrăștie peste tablă, ci se aruncă de latură tablei. În felul acesta la sfârșitul tablei rămâne un șanț gol, în care transportăm cu roaba pământul scos din șanțul întâi.

Când se va face săpătura următoare, la primăvară, ea nu se va începe de unde a fost începută toamna, ci tocmai dela capul contrar. Numai prin acest mod de lucrare tabla rămâne oablă.

Săpătura de toamnă e mai bine să nu se grebleze; astfel ea degeră mai bine decât greblată fiind.

Ar fi să mai tratăm aici despre *săpatul gropilor de pomi* și despre *rigolarea terenului pentru înnoirea viilor*. De aceea, în legătură cu cele descrise până aci, amintim, că și gropile pentru plantarea pomilor și rigolarea terenului pentru plantarea viilor e bine să se facă, unde numai se poate, acum în ajunul iernii, deoparte pentru că astfel pământul se îmbunătățește foarte mult, dealtă parte pentru că, împrăștându-se lucrările economice, oamenii au mai mult răgaz și pentru îndeplinirea numitelor lucrări, cari au de țintă tot numai *înmulțirea roadelor pământului*.

JURISDICȚIUNE.

Rectificarea bilanțului în adunarea generală. Împrejurarea, că valorile trecute în bilanț, în conformitate cu § 199 al legii comerciale, s'au devalvat în ziua următoare ultimei zile a anului de afaceri, însă înainte de stabilirea bilanțului din partea adunării generale în conformitate cu § 179, punct 2 al legii comerc., poate avea drept urmare rectificarea bilanțului în adunarea generală numai, dacă această schimbare (devalvare) este dovedită în mod neîndoios.

(Curia reg. Nr. 7298/1915, Rp IV dela 17 Febr. 1916).

CRONICĂ.

† **Prof. Adolf Wagner**, celebrul economist și financier, a murit în etate de 82 de ani în Berlin. S'a făcut nemuritor, în special, prin lucrările sale relativ la finanțele de bancă și de stat. În românește lucrările de finanțe ale prof. Adolf Wagner au fost prelucrate de Dl G. D. Creangă, prof. la Universitatea din Iași.

Cumpărați vite din vestul Ungariei! Lipsa mare de nutreț din anul curent constrânge pe o mulțime de mari proprietari și țărani din părțile vest-ungare să-și reducă numărul vitelor. Vite de soiul Simmenthal se vând în comitatele vest-ungare cu K 450 de Kilogram greutate vie, deci cu un preț avantajios. Ceice dispun de nutreț vor face deci un lucru cuminte, dacă folosindu-se de prilej, vor acuire câteva vite de soiul, cu preț ieftin. Compatrioții noștri Sași deja au cumpărat în unele părți astfel de vite. Să o facă și economii noștri.

Aviz către băncile noastre. De câteva luni încoace diterite autorități civile și militare adună în întreaga țară tot felul de date de interes economic-financiar, pentru studiarea efectelor războiului mondial asupra economiei naționale a monarhiei. Îndemnăm băncile noastre ca la eventuale apeluri, ce vor prim în acest scop dela locurile competente să răspundă prompt și să servească cu date cât mai exacte și complete asupra tuturor chestiunilor, ce li-se vor prezenta.

Posta redacțiunii.

„Untauglich“. Depinde exclusiv dela autoritățile civile locale, la cari vor avea să se adreseze cei interesați. Suntem informați, că funcționarii de bancă vor fi tractați cu deosebită considerație în toată țara.

Sumarul:

Al VII-lea împrumut de război. — Adușele de scumpe. — Câteva reflexiuni la chestiunea valutei. — Restrângerea circulației imobililor. — Educația economică a preoților. — „Pentru înmulțirea roadelor pământului“. — *Jurisdicțiune*: Rectificarea bilanțului în adunarea generală. *Cronică*: † Prof. Adolf Wagner. Cumpărați vite din vestul Ungariei. Aviz către băncile noastre. *Posta redacțiunii*.

„ARDELEANA“

institut de credit și economii societate pe acții, Orăștie.

Aviz.

Institutul nostru reduce cu 1 Ianuarie 1918 etalonul la depunerile vechi cu $\frac{1}{2}\%$ la **3%**, iar depuneri noi primește cu $2\frac{1}{2}\%$. Darea o plătește institutul.

Orăștie, la 9 Noemvrie 1917.

Direcțiunea.

„FAGURUL”,

societate de conzum și valorizare în Caianul-mic.

fogyasztási és értékesítő szövetkezet Kis-Kaján.

CONVOCARE.

Societatea de conzum și valorizare «FAGURUL», va ține în 18 Noemvrie 1917, la 3 ore d. a., iar la cazul când nu s'ar prezenta suficienții membri, în sensul §-lui 28 din statute în 25 Noemvrie 1917 la 3 oare d. a. la Casa comunală din Caianul mic.

Adunarea generală,

la care On. membri în înțelesul statutelor sunt invitați.

OBIECTELE:

1. Raportul despre activitatea societății pe anii 1914, 1915, 1916.
2. Examinarea încheierilor și darea absoluturului.
3. Statorirea bilanțului.
4. Deciderea asupra profitului curat.
5. Alegerea Direcțiunii.
6. Alegerea comitetului de supraveghiere.
7. Eventuale propuneri.

Imputernicirea direcțiunii de a rezolva eventual dificultăți ridicate din partea tribunalului competent.

La finea anului 1913 au fost 21 de membri, cu 152 părți fundamentale, în cursul anilor au mai intrat — cu părți, a eșit 2 membri cu 2 părți fundamentale.

Bilanțul examinat de comitetul de supraveghiere e afixat la Casa comunală și pus spre vedere publică.

Caianul-mic, la 6 Noemvrie 1917.

Direcțiunea.

MEGHIVÓ.

A «FAGURUL», fogyasztási és értékesítő szövetkezet 1917. évi november hó 18-án d. u. 3 órakor, a község házában esetleg az alapszabályok 28. §-a értelmében, ha a tagok csekély száma miatt megtartható nem volna, úgy 1917. évi november hó 25 éve d. u. 3 órakor a község házában.

Uj rendes közgyűlést,

tart, melyre a tagok az alpsz. értelmében meghivatnak.

NAPIREND:

1. 1914, 1915, 1916 évi üzleteredményről szóló jelentések tárgyalása.
2. Zárszámadások megvizsgálása és felmentvény megadása.
3. Mérleg megállapítása.
4. Tiszta jövedelemről való rendelkezés.
5. Az igazgatóság megválasztása.
6. Felügyelő bizottság választása.
7. Netaláni indítványok.

Az igazgatóság meghatalmazása, netaláni törvény-széki kifogásokat, saját hatáskörében intézhesse el.

1913. évi december 31-én a tagok száma 21, üzletrészeinek száma pedig 152 volt; az évek folyamán belépett — üzletrészszel; kilépett 2 tag, 2 üzletrészszel.

A felügyelő bizottság által megvizsgált évi mérleg a község házában kifüggesztett és mindenki által megtekinthető.

Kelt Kiskaján, 1917. november 6-án.

Az igazgatóság.

Activa — Vagyon.

Contul Bilanț la 31 Dec. 1916.

Mérleg-számla 1916. dec. 31-én.

Pasiva — Teher.

	K	f		K	f
Cassa — Késpenz		1280	Capital social — Jegyzett üzletrésztőke	3,000	—
Prețul marfei conf. Inventarului — Áruk értéke leltár szerint	2,078	40	Fonduri de rezervă — Tartalékok	1,054	84
Pretensiuni: pentru marfă — Követelések: árukert	11,877	25	Debitori: impr. — Tartozások: Bankkölcsön	9,000	—
Cont-curent — Folyószámla	446	30	Diversi — Egyebektől	1,272	61
Mobilier — Üzleti felszerelés	—	—	Profit curat — Tiszta nyereség	87	30
		14,414	75		14,414
					75

Debit — Tartozik.

Contul Profit și Perdere. — Nyereség- és Vesztés-számla.

Credit — Követel.

	K	f		K	f
Salare — Személyzet fizetése	900	—	Venit brut la marfă — Nyers felesleg az árukon	2,233	42
Căraușii — Fuvar	143	80			
Abscrieri din mob. — Leiras berendezésből	250	—			
Chirie — Házbér	50	—			
Spese — Költségek	802	32			
Profit curat — Tiszta nyereség	87	30			
	2,233	42		2,233	42

Caianul-mic (Kiskaján), la 6 Noemvrie 1917.

DIRECȚIUNEA: — AZ IGAZGATÓSÁG:

Dr. Ioan Boca m. p.

Dumitru Moldovan m. p.

George Boca m. p.

COMITETUL DE SUPRAVEGHIARE: — A FELÜGYELŐ BIZOTTSÁG:

Ioan Man m. p.